

מי שהיה פרק תשיעי פסחים

צמא. תורה אור השלם

1. גם אריל מקריש חכם יקשב אטם שפתי נבון: משלי יז כח

2. ואם ימעט הבית מדידת משה וקלק הוא ולשכנו יקרב אל ביתו במבוקת נפשתי איש לפי אכלו תבסו על דהוה: שמות יב ד

רבינו הגנאל (המשך)

מאותו שנמנת בו, ועכשיו נמנית על שלי. ואם שלך הוא, ידי משוכות משל ומננית על שלך. וכך עושה השני. נמצאו אותם שהביאו מן השוק הם יעקרים על הובח, והיעקרים שהיו מקודם נמנו עמהם. ויתכן שכל אחד מהם יוצא בעיקר פסחו של חבירו בכלל אלו שהביאו מן השוק. ולפיכך אמרו לימא מתני' דלא כרבי יהודה, התיב ואם ימעט הבית מהיות משל שמתמעטין והולכין ובלבד שיהא אחד מבני חבורה קיים דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר בלבד שלא יניח הפסח בא הכתוב אלא ללמד שלא יניחו הפסח כמות שהוא. ומשני ר' יוחנן אפילו תימא רבי יהודה היא מתני', כיון דאמר רבי יהודה אין שוחטין את הפסח על היחיד, מעיקרא למנוי אחרינא בהדיה קאי, וכאלו היא דאית עכשו ומנייה בהדיה על פסחו מלכתחלה בהדיה הוא כאלו נמנה על הראשון ותמיהו עיקרא ניהו, הלכך מבני החבורה רמי. אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דצריך להשאר אחד מבני חבורה מדיקתי וכן חמש חבורות ולא חמשה חמשה, ולא קמי' (וכן חמשה) וכן חמש חבורות של ארבעה חמשה, אלא תני חמשה חבורות, ארבעה מהן בכל חבורה אחד מהן, וישאר אחד מהן בחבורה שלו, ויביאו אצלו מכל חבורה אחת, נמצאו בכל חבורה חמשה, ואלו הן חמש חבורות, ארבעה מהן חמשה חמשה, וחבורה אחת ארבעה, נמצאו שיש בה ארבעה הולך אחד מהן בכל חבורה. הלכו הארבעה בארבע חבורות ולא נשאר בחבורתן אחד אלא הן הן לעצמו ולה שהביאו מן השוק וממנה עמו עליה, והולך אצל שמשך אותו הכבש השני, וגם הוא עושה כמעשה חבורו. וכן אומרין, אם שולח הפסח הזה ידך שמתעט

לכו כולן לימשך ימנו עליו אחרים תחלה אצל לבני חבורה ראשונה לא קפיד קרא: כיון דאמר ר' יהודה, צפרקין דלעיל (דף סא). מעיקרא לאימנוי אחרינא עליה קאי ואפילו אין שם מערובת הלכך זה הבל מן השוק וממנה עליו בכל מקום שהוא היה אחד מבני חבורה ראשונה:

מתני' נמי דייקא. דר' יהודה היא:
חמשה וארבעה לא. חמש חבורות שיש בהן אחת של ארבעה אנשים ואין בה כדי לחלק אחד לכל פסח ופסח לא שרי מתני'. מ"ט לאו משום דלא פש אחד מבני חבורה גציה. שאם נתחלפו פסחן של אלו לאותה חבורה שנתחלפה אחרי כן שיש ארבעה מארבע חבורות ומאותה של ארבעה לא (הי' זה דלרבי יוסי טעמא משום דלרין אחד מצעליו שימנה בו את האחרון אצל חבורה ראשונה דשעת לקיחה לא קפיד אפילו איכא זהו חבורה של ד' נמי איכא תקנתא שימנו מן השוק אחד עמו כן בכל מקום שהוא פסחן וממלאו עליו חמשה אנשים כדי לחלק אחד לכל פסח ופסח אלא שמעט מינה אצני חבורה קפיד:

הדרן עלך מי שהיה טמא

הדרן עלך מי שהיה טמא וסליקא לה פסח שני

פסקי הלכות פסח שני בקצרה

לפי שאין היחידים עושין צנני אלא בזמן שרוב הקהל עשו הראשון, וכן אם היו רוב הקהל טמאי ממים ומיעוטן צנני טומאות הטמאי ממים עושין בראשון והמיעוטין אינן עושין לא בראשון לפי שאין טומאה דוחה בראשון אלא טומאת מת לצד ובשני אינן עושין לפי שאין עושין בפסח שני אלא אם נעשה הראשון צטהרה. היו שלש הקהל טהורים ושלש טמאי ממים ושלש טמאים צנני טומאות הטמאי ממים אינן עושין לא בראשון שהרי הן מיעוטין לגבי טהורים עם הטמאים משאר טומאות ובשני אינן עושין שהרי מיעוטן עשו בראשון. כיצד משערין הפסח לידע אם רוב הקהל טמאים או טהורים אין משערין בכל האוכלין שאפשר שיהיו עשירים מנמים על פסח א' ומשלתין אותו לשחוט כד' א' אלא משערין בכל הנכנסין לעורה. ועד שהן מצוין קודם צטומאה מראשונה משערין אותן. פסח שהקריבוהו צטומאה נאכל צטומאה שמתחלפה לה צא אלא לאכילה. ואינו נאכל אלא לטמאי מת שנדחת להם הטומאה ולכיוצא בהן מטמאי טומאת מגע אצל לא לטמאים צטומאה יוצאה מגופן ואם אכלו פטורין ואפילו אכלו טמאי מת מהאימורין שלו פטורין. ^בצד"א שהפסח נאכל צטומאה כשנטמאו הציבור קודם זריקת הדם אצל אם נטמאו לאחר זריקת הדם לא יאכל. שחטוהו צטהרה ונטמאו רוב הציבור קודם זריקת זורק את הדם והפסח לא יאכל. היו כלי שרת טמאים צנני ויזאלו צו אע"פ שמתמלין את הבשר לא יעשהו אלא הטהורים ויזאלו אע"פ שהוא טמא שמוטב יאכל צטומאת צשר שהיא צאלו ולא יאכלוהו טמאי הגוף שהם צננת: מה צין פסח ראשון לשני הראשון אסור צננת צבל יראה ובל ימנא ואינו נשחט על חמץ ^גוצריך ציקור ד' ימים^ד ואין מויליין ממנו חוץ לחבורה ועוין הלל צאכילתו ומציאין עמו חגיגה ואפשר שיצא צטומאה אם נטמא רוב הקהל וטומאת מת אצל פסח שני חמץ ומנא עמו צננת ^הואין נשחט צנ' כמות ואין צריך ציקור^ו ואינו טעון הלל צאכילתו ומויליין אותו חוץ לחבורתו ^זואין מציאין עמו חגיגה ואינו צא צטומאה ושניהם דוחין את השבת וטעוין הלל צעשייתן ונאכלין צלי צננת אחד על מנא ומרור ואין מויליין מהן ואין שוצרין צין את העצם: נשים שנדחו לשני צין מפני טומאה ודרך רחוקה צין משאר אונס ושגגה הרי פסח שני להן רשות לפיכך אינן שוחטין עליהן צפני עצמן צננת צפסח שני. ^חהאונן שמת לו מת אחר חלות ציד צצננת נחמי צק"פ שוחטין עליו וטובל ואוכל שאנינות לילה מדרבנן וכן ^טמת לו מת ציד צג ונקצר ציד אצל מת לו מת קודם חלות ידחה לשני ואם שחטו וזרקו עליו טובל ואוכל לערב. גר שנתייר צין פסח ראשון לשני וכן קטן שהגיד צין צ' פסחים חייצין צפסח שני ואם שחטו עליו בראשון פטור. הוזה אינה דוחה צננת כגון ^יצג שגיע ז' שלו ציד צננת צין מוין עליו ואפילו חל הי"ג צננת צין מוין עליו ציד צא לא נחמרת ציד ואין שוחטין עליו אלא ידחה לשני:

(שאר עניני סדר וחובת ליל ט"ו מצוחר הכל צש"ע א"ח)

מכאן אמרו. מפני דבר כזה אמרו יפה שתיקה כו' שאלו אמר ואמרו השני אין לו תקנה לא אמר ולא אמרו שניהן ראוין זה אוכל משלו כו': **לימא מתני'.** דקמני שנים שנתערבו פסחיהן כו': דלא כר' יהודה.

דצני שיהא א' מבני חבורה הראשונה קיים עליו דהא דלא אומן שנים שהביאו מן השוק אינן שחוטין מבני חבורה האילו ולא היו צשעת לקיחתו. ועל כרחין רבי יהודה אצני שעת לקיחתו קפיד דאי אמנויין צמר הכי קגי מאי איכא צין דידיה לרבי יוסי ונמנא שאם הוחלפו צשעת שחטוהו על די המנאי והמשכה אין אחד מן הראשונים קיים עליו ורישא דקמני צצנין שהוחלפו מכל חבורה לכל הפסח טעמא דצני דצני אמנוי ומימא אם שלך הוא הפסח הזה ידיו משוכות משלנו וממנו על שלך ואם לאו דאיכא חד מצעליו התם מלון קא ממני עליה והיאך יכולין לומר וממנו על זה צלא רשות צעליו: ^א **ואם ימעט.** משמע אם ראו מתמעטין ומשכין וצננת שיהא אחד מבני חבורה קיים דלא ימעט משמע שיש שיעור: **כמות שהוא.** צלא צעלים ואם

הדרן עלך מי שהיה טמא וסליקא לה פסח שני

פסקי הלכות פסח שני בקצרה

בתיב חבורה איש איש כי יהיה טמא נכנס או צדק רחוקה לכס או לדורותים ועשה פסח לה' צחדש השני צצננת עשר יום צין הערבים יעשו אותו וגו' ככל חקת הפסח יעשו אותו. ושנינו שאף כל אונס צננת שאם נאנס או שגג צצננת יעשה צצני אלא שטמא ודרך רחוקה פטורין מן הכרת אפילו היוד צצני ושאר אונסין צצננת אלא היוד צצני חייב כרת. אצל היוד צצננת צלא שום אונס ושגגה אפילו נאנס צצני חייב כרת: איחיה דרך רחוקה מי שהיה צצני וצין ירושלים יום י"ד עם עליית השמש ט"ו מיל או יותר היה פחות מזה ולא הגיע לירושלים מפני שעצבוהו צצננת או שהיה צצננת ירושלים והיה חולה צרגליו ולא הגיע לעורה עד שעצר ומן הקרצה הרי זה אונס ואינו צדק רחוקה. היה צצני ציד ישראל חוץ לחומת ירושלים והצטיעוהו לצלח לערב שוחטין עליו אצל נכנס ציד כרתים אין שוחטין עליו עד שילא ואם שחטו עליו ואלא הרי זה אונס. שחטו עליו ולא ילא וכן האונן והחולה והזקן שיכולין לאכול שחטו עליהן ואחר שזרק הדם נטמאו צננת ואין יכולין לאכול פטורין מפסח שני וכן כל מי שהיה ראוי צשעת שחטוהו חריקה ונדחה אחר כך פטור מפסח שני. טמא שיכול להטהר צפסח ראשון ולא טובל ושצ צטומאתו וכן הערל שלא מל צצננת הרי זה היוד צצננת: ואיחיה טמא נדחה לפסח שני כגון צצני חצות נדות ויולדות וצועלי נדות אצל הנוגע צננת ושך וכיוצא בהם צצני י"ד הרי זה טובל ושוחטין עליו אחר שיצטוב ואוכל לערב. חצ שראה צ' ראיות וטבל צצני שוחטין עליו ואוכל לערב וכן שומרת יום כנגד יום ואם ראו אחר זריקת הדם פטורין מפסח שני ואין שוחטין על הנדה צצניי שלה: טמא מת שחל ז' שלו צצ"פ אף על פי שהזהר עליו וטבל ורואו לאכול קדשים לערב אין שוחטין עליו ונדחה לשני צד"א שנטמא צטומאת מת שהזיז מנגלת עליהן אצל צטומאת מת שאין הזיז מנגלת עליהן שוחטין עליו צו' שלו אחר הזאה וצבילה. מי עשהה פסח צצננת שהוא טהור ואח"כ נודע לו שהיה טמא צטומאת התהום פטור מפסח שני אצל נודע לו שנטמא צטומאת ודאי חייב צפסח שני. צד"א צטהור אצל טמא כגון ^בטמא מת שנטמא צטומאת התהום צצניי שלו אע"פ שנודע לו אחר ששעה הפסח חייב צפסח שני שחוקת הטמא טמא עד שנטהר ספק טומאת התהום טהור לפסח: צטומאת מת צין ודאי צין ספקו יחידים שהן מיעוט הצבור נדחין ולא צבור אפילו הם מחלפה קהל אין נדחין שאם היה צפסח ראשון רוב הקהל או הכהנים או כלי השרת טמאים צטומאת מת עושין הפסח הטמאים עם הטהורים צטומאה אפילו היה צצננת הטמאים רק א' [עדוף]. הם מחלפה על מחלפה כולן עושין צצננת והטהורים עושין לעצמן צטהרה וטמאים לעצמן צטומאה. היו נשים צצננת מכל חבורה רוב טהורים והטהורים עושין הראשון והטמאין אינן עושין לא הראשון ולא השני. היו רוב הקהל טמאים צצננת טומאות ומעוטן טמאי מת אותן טמאי מת אינן עושין לא בראשון לפי שהן מיעוט וגם שני אינן עושין

א) מס' ד"א וזמא פ"ו, ב) [מוספתא פ"ו ה"ה], ג) [לעיל ס"א], ד) מיר פ"ד; ע) כסף משנה פ"ו הלכה ח מהלך ק"פ צננת ד"ה; ד"ה, ו) היינו לענת צצני ואין קן דעת הוספתא והרמב"ם ו' ו' מוספתא פ"ח ה"ג, ח) שם, ט) וצמא ק. ע) שם, צ) צ' טמא מת,

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה דלא כרבי יהודה וכו' רשות צעליו הס"ד ואח"כ מ"ה מלמד שמתמעטין ואם ימעט:

רבינו הגנאל

מכאן אמרו יפה שתיקה לחכמים ק"ו לטפשים. וכתוב גם אריל מחריש חכם יחשב אוטם שפתיו נבון. שתי חבורות שנתערבו פסחיהם אלו מושכין להם אחד וכו'. פ"י בני חבורה זו מושכין להן [להם] כבש אחד וכו' חבורה האחרת מושכין להם הכבש האחר, אחד מבני חבורה זו בא ומננה עם בני חבורה האחרת ואחד מבני חבורה האחרת בא לו ומננה עם בני חבורה זו. וכך הן אומרין, אם זה הפסח משלו הוא [ידינו] [דרך] משוכות משלך ומננית על שלנו. ואם זה הפסח הוא שהיה לחבורתך ויש לך חלק בכללם הרי הוא לך [ידיך] [ידינו] משוכות משלנו וממנו על שלך. ולמה צריך אנו לך, מפני שאנו צריכין להיחיד מי שנמנה עיך על אותו הפסח מתחלה יהיה מנה עמו עיך וימינה אחרים עמו. וכך עושין בני חבורה האחרת, כאשר פירשנו מעשה האחרת כך מעשה השניה. וכן חמש חבורות של חמשה חמשה ושלו עשרה עשרה נמשכין להם אחד מכל וכן הן אומרין ופשוטה היא. שנים שנתערבו פסחיהן זה מושך לו כבש אחד, וזה מושך לו כבש אחד, זה מננה עמו אחד מן השוק על פסחו, וזה מננה עמו אחד על פסחו אחד מן השוק. נמצאו בכל פסח שנים שנים, זה ראשון שחטוהו אותו הכבש שנתערב לפסחו מניח אותו הכבש שמשך לעצמו ולה שהביאו מן השוק וממנה עמו עליה, והולך אצל שמשך אותו הכבש השני, וגם הוא עושה כמעשה חבורו. וכן אומרין, אם שולח הפסח הזה ידך שמתעט

בעזרת האל יתברך נשלם סדר פסח ראשון ושני